Autors: **Alfons Piterāns** Stundas: **2** Programmas modulis: **A**

Tēmas nosaukums: **Ķērpji. Latvijas ķērpju flora.**

Tēmas apraksts

1. 1.Ķērpji un to bioloģija. Ķērpji ir divu organismu - sēnes un aļģes koporganisms, kas atrodas ciešā mijiedarbībā. Šādu divu organismu kopdzīvi apzīmē par simbiozi ar sarežģītām savstarpējām attiecībām, kas ir ķērpju barošanās pamatā.
2. Ķērpju anatomiskā un morfoloģiskā uzbūve. Izšķir lapoņus ar homeomēro un heteromēro uzbūvi. Homeomērajā laponī aļģes izvietojas vienmērīgi starp sēņu hifām visā laponī. Heteromērajā izšķir vairākas zonas - augšējo mizu, aļģu zonu, serdi, apakšējo mizu. Pēc lapoņa izveidojuma izveidojuma izdala krevu, zvīņu, lapu un krūmu ķērpjus.Lapoņiem raksturīgi dažādi veidojumi - skropstiņas, fibrillas, pseidocifellas, rizīnas u. c. Ķērpju veģetatīvās vairošanās veidojumi - sorāļi ar sorēdījām un izīdijas.
3. Ķērpju vairošanās - bezdzimumiskā un dzimumiskā. Bezdzimumiskā vairošanās ar sorēdijām un izīdijām, fragmentācija. Dzimumiskās vairošanās rezultātā veidojas augļķermeņi - apotēciji un peritēciji, kuros attīstās sporas. Sporām dīgstot jāsatiekas ar ķērpim atbilstošu aļģi.
4. Ķērpju ekoloģiskās grupas - epifiti, epigeīdi, epiksili, epilīti, epibriofiti, amfībiskie u. c.
5. Latvijas ķērpju floras raksturojums. Latvijas ķērpju florā konstatētas 542 sugas, kas galvenokārt pieder asku ķērpju klasei. Latvijas austrumdaļas un rietumdaļas ķērpju floras atšķirības. Rezervāti, to ķērpju raksturojums. Latvijas Sarkanās grāmatas un Ministru Kabineta lēmumā ietvertās ķērpju sugas.

Nodarbības plāns

1. Iepazīstināt, kas ir ķērpji.
2. Raksturot ķērpju anatomisko un morfoloģisko uzbūvi.
3. Ekoloģisko un morfoloģisko grupu raksturojums.
4. Ķērpju dzīvības procesu norise.
5. Pārskats par Latvijas ķērpjiem un to aizsardzību.

Termini

Sorāli, izīdijas, homeomērs un heteromērs laponis, apotēciji - lekanoru un lecideju tipa, peritēciji, epifiti, epigeīdi, epiksili, epilīti, epibriofiti, amfibiskie.

Literatūra

Piterāns A. 1986. Vai pazīstam ķērpjus ? Zinātne, 55 lpp.
Piterāns A. 1996. Daugavas ielejas ķērpji. // Daba un muzejs, 6, RTga, 74.- 76. lpp
Piterāns A., Žeiviniece A. Pārskats par Austrumlatvijas ķērpju floru. // Daba un muzejs, 6, Rīga, 1996, 70.-80.1pp.
Piterāns A. 1997. Lichens ofthe Latvian coast ofthe Baltic sea. Proc. Latvian Acad. Sci., Section B, vol. 51 (1997), Nr. 5/6, p. 249 - 253.
Piterans A. & Zeiviniece A. 2000. Lichens m the reserves and other important woods of eastern Latvia. Folia Cryptogamica Estonica , Fasc. 37, 79 — 84 pp.
Piterāns A. 2001. Latvijas ķērpju konspekts. Latvijas veģetācija, 3, 5. - 46. lpp.